

وانه گرنه‌گان بو تیکرای موسلمانان

(الدروس المهمة لعامة الأمة)

نووسینی زانا و پیشه‌وا

عبد العزیز بن عبد الله بن باز رحمه الله

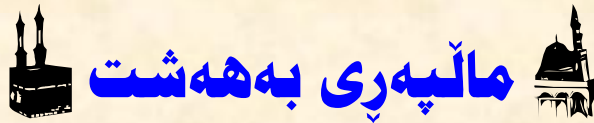
وه‌رگیرانی

ماموستا محمد عبد الرحمن لطیف

پیداچونه‌وی زانا و بانگخواز

ماموستا عبد‌الطیف أحمد

له‌بلا‌و‌کر‌اوه‌کلار

www.ba8.org

✉ malpariba8@yahoo.com

☎ 07701517378

عیراقه - کوردستان - که‌لار

هه‌میشه له‌گه‌لمان بن بو به‌ره‌مه‌ن نو‌ه

کتیبی ژماره ﴿١٦٣﴾ له کتیبخانه‌ی مالپه‌ری به‌ه‌شت

* پيشه کی دانه ر :

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ ، وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى عَبْدِهِ وَرَسُولِهِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ .
أَمَّا بَعْدُ :

ئەمە چەند وتەیه کی کورت و پوخته سه بارهت به روونکردنه وهی ئەوهی که پیویسته تیکرای ئوممەت بیزانن له بارهی ئاینی ئیسلامه وه ، ناوم لئناوه : (الدروس المهمة لعامة الأمة / **وانه گرنه كان بۆ تیکرای موسلمانان**) * .

داواکارم له خوای گه وره سوودی پی بگه یه نیت به موسلمانان و لیمی قه بول بکات ، به پاستی خوا به خشنده و میهره بانه .

عبد العزيز بن عبد الله بن باز

ئەم کتیبە م وه رگێرا له نیو مزگه وتی

(الشيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز رحمه الله)

شهر ذي الحجة / ١٤٣٣ ك / مكة المكرمة / العزيرية

* لهم ناویشانه و ناوه رۆك و شیوازی دارشتنی کتیبه که وه دهرده که ویت کهوا (الشيخ ابن باز رحمه الله) مه به ستی ئەوهیه که مامۆستایان و بانگخوازان ئەم بابته گرنه گانه به دهرس بلینه وه به تیکرای موسلمانان .

به برنامه و پلانی

(وانه گرنه کان بو تیکرای موسلمانان)

* وانه یه کهم : سوره تی فاتحه و سوره ته کورته کان :

سوره تی فاتحه و ئه وهی که ده توانریت له سوره ته کورته کان له سوره تی (الزلزلة) وه تا وه کو سوره تی (الناس) به پی وتنه وه و راستکردنه وهی خویندنه وه و پی له به رکردن و شیکردنه وهی و لیكدانه وهی ئه وهی که لی تیگه یشتنی پیویسته .

* وانه ی دووه م : پایه کانی ئیسلام :

روونکردنه وهی پینچ پایه کانی ئیسلام ،

وه یه که مینیان و گه وره ترینیان :

شایه تیدانه به وهی که وا هیچ په رستراویک نی یه شایسته ی په رستن بیت جگه له خوا ، وه

به راستی (مُحَمَّدٌ) یش (ﷺ) پیغه مبه ری خواجه ،

به شیکردنه وهی و لیكدانه وهی و اتا کانی له گه ل روونکردنه وهی مه رجه کانی (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) .

وه و اتاکه ی بریتی یه له : (لَا إِلَهَ) : په تکرردنه وهی هه موو ئه و په رستراوانه ی که جگه له خوا

ده په رسترین ، (إِلَّا اللَّهُ) : سه لماندن ی په رستن بو خوی ته نها و بی شه ریک .

وه مه رجه کانی (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) یش بریتین له :

۱ - زانیازی به و اتاکه ی که نه زانی په تده کاته وه .

۲ - وه دلنیا بوون که گو مان په تده کاته وه .

۳ - وه نیاز پاکی که شیرک و هاوبه شی په تده کاته وه .

۴ - وه راستگویی که درؤ په تده کاته وه .

۵ - وه خوشه ویستی که بق لی بوون په تده کاته وه .

۶ - وه پابه ندبوون که وازلیهینان په تده کاته وه .

۷ - وه وه رگرتن که په تکرردنه وه په تده کاته وه .

۸ - وه بی باوه ربوون به وهی که جگه له خوا ده په رستریت .

وه هه موو ئه م مه رجانه له م دوو به يتهدا كۆكراونه ته وه :

عِلْمٌ يَقِينٌ وَإِخْلَاصٌ وَصِدْقٌ مَعَ مَحَبَّةٍ وَانْقِيَادٍ وَالْقَبُولِ لَهَا
وَزَيْدًا ثَامِنَهَا الْكُفْرَانُ مِنْكَ بِمَا سِوَى الْإِلَهِ مِنَ الْأَوْثَانِ قَدْ أَلَّهَا

له گه ل روونکردنه وهی شایه تیدان به وهی که وا (مُحَمَّدٌ ﷺ) پیغه مبه ری خواجه و خواستراوه کانی -

که بریتین له - :

- به راستخستن وهی له وهی که هه والی پیداو ه .

- وه گوێپرایه لئى کردنى له وهی که فه رمانى پئى کردوو ه .

- وه دوورکه وتنه وه له وهی که قه ده غه ی کردوو ه و پئى گری لئى کردوو ه .

- وه خوا نه په رستریت مه گه ر ته نها به و شه ریه ته نه بیته که ئه و هیناویتی .

ئه نجا باقى پئىنج پایه کانی تری ئیسلام روونبکاته وه بۆ فیرخوازان که بریتین له : نوێژ و زه کات و

پۆژوو ی ره مه زان و حه ج کردنى مالى حورمه تگیراوی خوا ی گه وره بۆ هه رکه سیك له توانایدا هه بیته

بیكات .

* وانه ی سئیه م : پایه کانی ئیمان :

پایه کانی ئیمان شه شن که ئه مانه ن : باوه پ بینیت به خوا و فریشته کانی و کتیبه کانی و

پیغه مبه ره کانی و پۆژی دوا یی ، وه باوه پ بینیت به قه ده ر خیر و شه ری که له لایه ن خوا ی

گه وره وه یه .

* وانه ی چواره م : به شه کانی یه کخوا په رستی و به شه کانی شيرك :

روونکردنه وه ی به شه کانی یه کخوا په رستی (أقسام التوحيد) که سیانه :

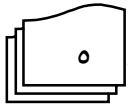
١ — یه کتا کردنه وه ی خوا له په رستراویتیدا (توحيد الألوهية) .

٢ — یه کتا کردنه وه ی خوا له په روه ردگار ییتیدا (توحيد الربوبية) .

٣ — یه کتا کردنه وه ی خوا له ناو و صیفته کانییدا (توحيد الأسماء والصفات) .

* یه کتا کردنه وه ی خوا له په روه ردگار ییتیدا (توحيد الربوبية) :

بریتی یه له باوه پ هینان به وهی که خوا ی پاک و بئى که موکوپى به دیهینه ری هه موو شته کانه ، وه

وانه گرنه كان بۆ تیکرای موسلمانان / الدروس المهمة لعامة الأمة.....

هه لیسورپینه ر و به پیره به ری هه موو شته کانه ، وه هیچ شه ریکی نی یه له وانهدا .

* به کتاکردنه وهی خوا له په رستراویتییدا (توحید الألوهیة) :

بریتی یه له باوه پرهینان به وهی که خوی پاک و بی که موکوری ته نها ئه و په رستراوه به حق به بی شه ریک له وهدا ، ئه وهش واتای (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) یه ، چونکه واتاکه ی بریتی یه له وهی که : هیچ په رستراویک نی یه شایسته ی په رستن بیته جگه له خوا ، بویه پیویسته هه موو په رستشه کان له نویتز و پوژوو و جگه له مانهش به پاک و پوختیه وه ته نها بۆ خوا ئه نجام بدرین .

* به کتاکردنه وهی خوا له ناو و صیفته کانیدا (توحید الأسماء والصفات) : بریتی یه له

باوه پرهینان به هه موو ئه و ناو و صیفته تانه ی خوی گه وره که له قورئانی پیروژ و فه رموده سه حیحه کانداهاتون ، وه سه لماندنیا بۆ خوا به ته نها به و شیوازه ی که شیواوه بۆ خوی پاک و بی که موکوری به بی گوپین (تحریف) و په کخستن (تعطیل) و چوئیتی بۆ دانان (تکییف) و نمونه بۆ هیئانه وه (تمثیل) ، ئه مهش کرده وه کردنه به فه رمایشتی خوی پاک و بی که موکوری : ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ

أَحَدٌ ﴿١﴾ اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمْ يَكِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿٤﴾

[الإخلاص] .

واته : بلای خوا تاك و ته نها یه ، خوا پیویستی به هیچ شتیك نی یه و هه موو شتیكیش پیویستی به

ئه وه هیه ، که سی لی نه بووه و له که سیش نه بووه ، وه هیچ که سیکیش هاووینه ی ئه و نی یه .

وه فه رمایشتی خوی گه وره : ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١١﴾﴾ [الشوری] .

واته : هیچ شتیك وه کو خوا نی یه و خواش بیسه ر و بینه ره .

وه هه ندیک له زانایان کردوو یانه به دوو به شه وه : (به کتاکردنه وهی خوا له ناو و

صیفته کانیدا / توحید الأسماء والصفات) ی خستوه ته نیو (به کتاکردنه وهی خوا له

په ره ردگاریتییدا / توحید الربویة) ، وه ئه مهش هیچ لاریه کی تییدا نی یه چونکه مه به سته که له

هه ردوو دابه شکردنه که دا روونه .

وه به شه كانى شيرك سيانه :

١ — شيركى گوره (شرك اكبر) .

٢ — شيركى بچوك (شرك اصغر) .

٣ — شيركى ناديار و شاراوه (شرك خفي) .

شيركى گوره ئه وه ده خوازييت كه كرده وه كان هه لوه شينيتته وه و پووجه ليان بكاته وه ، وه مانه وهى هه تاهه تاييش له نيؤ ئاگردا بۆ ئه و كه سهى كه له سهرى ده مريت ، هه روه كو خواى پاك و

گه روه فه رمويه تى : ﴿ وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ [الأنعام] .

واته : وه ئه گهر شيريك ئه نجامبه دن ئه وا كرده وه كانيان هه لده وه شينته وه .

وه خواى پاك و بى كه موكوپى فه رمويه تى : ﴿ مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسْجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ

عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكَفْرِ أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي النَّارِ هُمْ خَالِدُونَ ﴾ [التوبة] .

واته : بۆ موشرিকে كان نى يه ماله كانى خوا ئاوه دان بكه نه وه له

كاتيكد كه شايه تى كو فريان داوه به سه ر خوياندا ، ئا ئه وانه كرده وه كانيان هه لوه شينراوه ته وه و له نيؤ ئاگريشدا به هه تاهه تايى ده ميننه وه .

وه هه ر كه سيكيش له سهرى بمريت ئه وا هه رگيز خوا لىي خوش نابييت ، وه به هه شتيشى لى حه رام

و قه ده غه ده بيت هه روه كو خواى گه روه فه رمويه تى : ﴿ إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ

ذَٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ﴾ [النساء] .

واته : به راستى خوا له وه خوشنابييت كه شه ريكي بۆ دابنرييت ، وه له خواروى ئه وه وه

خوشده بيت بۆ هه ر كه سيك كه خوى ويستى لى هه بيت .

وه خواى پاك و بى كه موكوپى فه رمويه تى : ﴿ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَهُ

النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴾ [المائدة] .

واته : به راستى هه ركه سيك شه ريك بۆ خوا دابنيت ئه وا به دلنيايى خوا به هه شتى لى حه رام و

قه ده غه ده كات و جيگاي حه وانه وهى ئاگرى دوزه خه ، وه موشرিকে كان هيج كه سيك پشتيوان و

تكاكاريان نى يه .

وه له جوره كانی شیرکی گه وره : دوعا و پارانه وه له مردوو و بته كان و هانا بۆ لابردنیان و نه زکردن و حه یوان سه برین بۆیان و هاوشیوه کانی ئەمانه ش .

وه شیرکی بچووک : بریتی یه له وهی که به دهقه کانی قورئان یان فهرمووده سه لمینراوه به شیرک ناوبراوه به لام له جوری شیرکی گه وره نی یه : وه کو ریا و پیشچاوی کردن له هه ندیک له کرده وه کاندای ، وه سویندخواردن به جگه له خوا ، وه وتهی : ئەگەر خوا و فلان ویستیان لی بیت و هاوشیوه کانی ئەوانه ، له بهر فهرمایشتی پیغه مبهەر (ﷺ) : ((أَخَوْفُ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمْ الشَّرْكَ الْأَصْغَرَ)) فَسُئِلَ عَنْهُ ، فَقَالَ : ((الرِّيَاءُ))^(١).

واته : ترسناکترین شتیک که لی ی بترسم له سه رتان شیرکی بچووکه ، پرسیاوی لی کرا سه باره ت به وه ، فهرموی : ریا و پیشچاوی کردنه .

وه له بهر فهرمایشتی پیغه مبهەر (ﷺ) : ((مَنْ حَلَفَ بِشَيْءٍ دُونَ اللَّهِ فَقَدْ أَشْرَكَ))^(٢).

واته : هه رکه سییک سویندبخوات به شتیک جگه له خوا ئەوا شیرکی ئەنجامداوه .

وه پیغه مبهەر (ﷺ) فهرموی تهی : ((مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ كَفَرَ أَوْ أَشْرَكَ))^(٣).

واته : هه رکه سییک سویندبخوات به جگه له خوا ئەوا کوفری کردوه یان شیرکی ئەنجامداوه .

وه له بهر فهرمایشتی پیغه مبهەر (ﷺ) : ((لَا تَقُولُوا : مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فَلَانٌ ، وَلَكِنْ قُولُوا : مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شَاءَ فَلَانٌ))^(٤).

واته : مه لێن : ئەگەر خوا و فلان ویستیان لی بیت ، به لکو بلێن : ئەگەر خوا و پاشان فلان ویستیان لی بیت .

وه ئەم جوره ی شیرک هه لگه پانه وه و ده رچوون و پاشگه زبوونه وه له دین ناخوازیت ، وه مانه وه ی هه تاهه تاییش له نیو ناگردا ناخوازیت ، به لام یه کخوایه رستی ته واو و پیویست په تده کاته وه .

(١) رواه الإمام أحمد والطبرانی والبيهقي عن محمود بن لبيد الأنصاري (ﷺ) بإسناد جيد ، ورواه الطبراني بأسانيد جيدة عن محمود بن لبيد عن رافع بن خديج عن النبي (ﷺ) .

(٢) رواه الإمام أحمد بإسناد صحيح عن عمر بن الخطاب (ﷺ) .

(٣) رواه أبو داود والترمذي بإسناد صحيح من حديث ابن عمر (ﷺ) .

(٤) أخرجه أبو داود بإسناد صحيح عن حذيفة بن اليمان (ﷺ) .

وه جورى سى يه م كه شيركى ناديار و شاراويه : به لگه كهى برىتى يه له فه رمايشتى پيغه مبه ر
 (ﷺ) : ((أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِمَا هُوَ أَخْوَفُ عَلَيْكُمْ عِنْدِي مِنَ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ؟ قَالُوا: بَلَى يَا رَسُولَ اللَّهِ، قَالَ:
 الشَّرْكُ الْخَفِيُّ، يَقُومُ الرَّجُلُ فَيُصَلِّي فَيُزَيِّنُ صَلَاتَهُ لِمَا يَرَى مِنْ نَظَرِ الرَّجُلِ إِلَيْهِ))^(٥).

واته : ئايا هه والتان نه ده مئ به وهى كه به لاه وه ترسناكترين شته له سه رتان له مه سيحى
 ده ججال ؟ وتيان : به لئ ئه ي پيغه مبه رى خوا ، فه رموى : شيركى ناديار و شاراويه .. پياويك
 هه لده سيئ نويزده كات و نويزه كهى ده رازينيته وه له بهر ئه وهى كه ده بينيت پياويكى تر سه يري
 ده كات .

وه دروستيشه شيرك دابه ش بكرت به سه ر ته نها دوو جوردا : شيركى گه وره و بچوك .
 به لام شيركى ناديار و شاراوه ئه وا هه ردووكيان ده گريته وه : له گه وره كه ياندا بوونى هه يه وه كو
 شيركى مونافيق و دوروووه كان چونكه ئه وان بيروباوهره پوچه له كانيان ده شارنه وه ، وه ئيسلامه تى
 ده رده بپن و راده گه يه نن به مه به ستى رىا و پيشچاوى كردن وه له بهر هه بوونى ترس له سه ر خويان
 .

وه شيركى ناديار و شاراوه له شيركى بچوكيشدا بوونى هه يه وه كو رىا و پيشچاوى كردن ،
 هه روه كو له فه رمووده كهى (محمود بن لبيد الأنصاري) و فه رمووده كهى (أبو سعيد) دا هاتوه كه له
 پيشه وه باسكران ، والله ولي التوفيق .

* وانه ي پينجه م : چاكه كارى (الإحسان) :

پايه ي چاكه كارى (الإحسان) برىتى يه له وهى كه : خوا بپه رستيت وه كو ئه وهى كه بيبي نيت ، وه
 ئه گه ر تو خوا نه بينيت ئه وا ئه و تو ده بينيت .

^(٥) رواه الإمام أحمد في مسنده عن أبي سعيد الخدري (ﷺ) .

* **وانه‌ی شه‌شه‌م :** مهرجه‌کانی نوپژ (شروط الصلاة) :

مهرجه‌کانی نوپژ بریتین له (9) نو مه‌رج که ئەمانه‌ن :

- 1 - موسلمان بوون .
- 2 - وه عاقل بوون .
- 3 - وه ته‌میزکردن و تیگه‌یشتن و جیاکردنه‌وه‌ی شته‌کان له یه‌کتر .
- 4 - وه لابردنی بی‌نوپژی .
- 5 - وه لابردنی پیسی .
- 6 - وه داپۆشینیی عه‌وره‌ت .
- 7 - وه رۆیشتنه‌ ناوکاته‌وه .
- 8 - وه رووکردنه‌ قیبله .
- 9 - وه هه‌بوونی نییه‌ت .

* **وانه‌ی جه‌وته‌م :** پایه‌کانی نوپژ (أركان الصلاة) :

پایه‌کانی نوپژ (14) چوارده‌ن که ئەمانه‌ن :

- 1 - به‌ پیوه‌ وه‌ستان له‌گه‌ل هه‌بوونی توانادا .
- 2 - وه ته‌کبیره‌ی ئیحرام [(الله أكبر)ی دابه‌ستنی نوپژ] .
- 3 - وه خویندنی سوره‌تی فاتیه‌ه .
- 4 - وه کپنوش بردن (الركوع) .
- 5 - وه راستبوونه‌وه‌ی پاش کپنوش بردن .
- 6 ، 7 - وه سوجه‌بردن له‌سه‌ر هه‌ر جه‌وت ئەندامه‌که ، وه راستبوونه‌وه‌ش لێی .
- 8 - وه دانیشتنی نیوان هه‌ردوو سوجه‌ه‌که .
- 9 - وه ئارامبوون و له‌جووله‌که‌وتن له‌ هه‌موو کرداره‌کاندا .
- 10 - وه ریزه‌ندی (الترتيب) له‌ نیوان هه‌موو پایه‌کاندا .
- 11 ، 12 - وه شایه‌تومان‌ی (ته‌حیاتی) کۆتایی و دانیشتن بۆی .

۱۳ - وه سه لاواتدان له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) .

۱۴ - وه هه ردوو سه لامدان ه وه که .

* وانهی هه شته م : فه رزه کانی نویژ (واجبات الصلاة) :

فه رزه کانی نویژ (۸) هه شتن که ئەمانه ن :

۱ - هه موو (الله أكبر) هکان جگه له ته کبیره ی ئیحرام که رووکنه .

۲ - وه وته ی (سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ) بۆ ئیمام و تاک .

۳ - وه وته ی (رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ) بۆ هه مووان .

۴ - وه وته ی (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ) له کړنوشدا .

۵ - وه وته ی (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى) له سوچه دا .

۶ - وه وته ی (رَبِّ اغْفِرْ لِي) له نیوان هه ردوو سوچه که دا .

۷ ، ۸ - وه شایه تومانی (ته حیاتی) یه که م و دانیشتن بۆی .

* وانهی نویه م : روونکردنه وه ی (شایه تومان / ته حیاتی) :

روونکردنه وه ی شایه تومان ئەوه یه که بلێت : ((التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ ، وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ، السَّلَامُ عَلَيَّ

النَّبِيِّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ)) .

ئەنجا سه لاوات بدات له سه ر پیغه مبه ر (ﷺ) و دوعا ی به ره که ته ی بۆ بکات و بلێت : ((اللَّهُمَّ صَلِّ

عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ)) .

ئەنجا له ته حیاتی کۆتاییدا په نابگریت به خوا له سزای دۆزه خ و له سزای گۆر و له ئاشووبی ژیان

و مردن و له ئاشووبی مه سیحی ده ججال و بلێت : ((اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ جَهَنَّمَ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ)) .

ئەنجا له ئەو دوعا یانه هه لده بزیریت که ویستی لییه ته ی ، به تاییه ت ئەوانه ی که له سوننه ت و

ئاثاره کاندایه تون و له وان هه ش : ((اللَّهُمَّ اعْنِي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ)) ، ((اللَّهُمَّ إِنِّي

ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ ، فَاعْفُرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ)) .

به لام له شايه تومانی (ته حیاتی) یه که مدا ئه و له پاش هردوو شایه تیدانه که هه لده سیته وه بۆ رکعاتی سی یه م له نویژی نیوه پۆ و عسر و مه غریب و عیشادا ، وه ئه گهر سه لاواتیش بدات له سهر پیغه مبهر (ﷺ) ئه و باشته ره له بهر گشتیتی ئه و فه رموودانه ی که له و باره یه وه هاتون ، ئه نجا له پاش ئه وه هه لده سیته وه بۆ رکعاتی سی یه م .

* وانه ی ده یه م : سوننه ته کانی نویژ (سُنُّ الصَّلَاة) :

له سوننه ته کانی نویژ :

- ۱ - زیکر و دوعای سهره تای ده ستپیکردنی نویژ .
- ۲ - دهستی راست بخریته سهر دهستی چهپ و له سهر سنگ دابنریت له کاتی وه ستاندا له پیش و پاش کپنوش .
- ۳ - بهرزکردنه وه ی هردوو دهست به یه کخستن و کراوه یه تی په نجه کان تا ئاستی هردوو شان یان هردوو گوئی له کاتی (الله اکبری) یه که مدا ، وه له کاتی کپنوش بردن و بهرزبونه وه ش لئی ، وه له کاتی هه ستانه وه ش له شایه تومانی (ته حیاتی) یه که مدا بۆ رکعاتی سی یه م .
- ۴ - زیاتر له یه ک جار وتنی ته سبیحاتی کپنوش و سوجه بردن .
- ۵ - زیاتر له وته ی (رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْد) له پاش هه ستانه وه له کپنوش ، وه زیاتر له یه ک جار پارانه وه به داوای لیخوشبوون له نیوان هردوو سوجه که دا .
- ۶ - پاگرتنی سهر له ئاست پشتدا له کپنوشدا .
- ۷ - به دوورخستنه وه ی هردوو بازوو له هردوو لاکه له که ، وه به دوورخستنه وه ی سک له هردوو پان ، وه به دوورخستنه وه ی هردوو پان له هردوو قاچ له سوجه دا .
- ۸ - بهرزکردنه وه ی هردوو قوّل له زهوی له کاتی سوجه دا .
- ۹ - دانیشتنی نویژگهر له سهر پی ی چه پی به پاخراوه یی ، وه چه قاندنی پی ی راستی به زه ویدا له شایه تومانی (ته حیاتی) یه که م و له نیوان هردوو سوجه که دا .

۱۰ - ته وەروك له شایه تومانی (ته حیاتی) کۆتاییدا له نوێژه سی و چوار رکعاتیه کاندای : که بریتیه له دانیشتن له سههر سمتی ، وه پئی چه پی بخاته ژیر پئی راستی و پئی راستیشی به زه ویدا بچه قینیت .

۱۱ - ئاماژه کردن به په نجهی شایه تومانی له ته حیاتی یه که م و دوومیشدا له و کاته وه که داده نیشیت تاوه کو کۆتایی ته حیاتی ، وه جولاندنی له کاتی دوعا و پارانیه وه دا .

۱۲ - سه لاوات و دوعای به ره کهت به سهردارپژان له سههر (مُحَمَّد) و (آلِ مُحَمَّد) ، وه له سههر (إِبْرَاهِيم) و (آلِ إِبْرَاهِيم) له ته حیاتی یه که مدا .

۱۳ - دوعا کردن و پارانیه وه له ته حیاتی کۆتاییدا .

۱۴ - ده برپینی قورئان خویندن له نوێژی به یانی و نوێژی جومعه و نوێژی ههردوو جهژن و نوێژه بارانه دا ، وه له دوو رکعاتی یه که می ههردوو نوێژی مه غریب و عیشایشدا .

۱۵ - به کپ خویندن و دهرنه برپینی قورئان خویندن له نوێژی نیوه پۆ و عه سرو له رکعاتی سی یه می مه غریب و دوو رکعاتی کۆتایی عیشایشدا .

۱۶ - خویندنی قورئان زیاتر له سورتهی فاتحه ، له گه ل به ئاگابوون له باقی تری سوننه ته کان له نوێژدا جگه له ئه وانه ی که باسمانکردن ، وه له وانه : زیاتر له وتهی نوێژگه ر (رَبَّنَا وَكَانَ الْحَمْدُ) له پاش هه ستانه وه له کړنوش بۆ ئیمام و مه ئوموم و تاک ، ئه مه سوننه ته ، ههروه ها له وانه : دانانی ههردوو دهست به بلاوکردنه وه ی په نجه کان له سههر ههردوو ئه ژنۆ له کاتی کړنوشدا .

* وانه ی یازده یه م : هه ئوه شینه ره وه کانی نوێژ (مُبطلات الصلاة) :

هه ئوه شینه ره وه کانی نوێژ (۸) هه شتن که ئه مانه ن :

۱ - قسه کردن به ئه نقه ست له گه ل به ئاگابوون و زانیندا ، به لام که سی له بیرچوو و نه زان ئه وا

نوێژه که یان به وه هه ئناوه شینه ته وه .

۲ - پیکه نین .

۳ - خواردن .

۴ - خواردنه وه .

۵ - ده رکه وتنی عه ورهت .

۶ - لادان و وەرچهرخانی زۆر له رووی قیبله دا .

۷ - دهست هینان و بردنی زۆری یه کبه دواى یهك له ناو نوێژدا .

۸ - دهستنوێژ شان .

* **وانه ی دوانزه یه م :** مهرجهکانی دهستنوێژ (شروط الوضوء) :

مهرجهکانی دهستنوێژ (۱۰) ده مهرجن که ئەمانه ن :

۱ - موسلمان بوون .

۲ - وه عاقل بوون .

۳ - وه ته میزکردن و تیگه یشتن و جیاکردنه وه ی شته کان له یه کتر .

۴ - وه هه بوونی نییه ت .

۵ - وه له گه لدابوونی حوکمه که ی به وه ی که نیازی پچرانیی نه بیته تاوه کو پاک و خاوینیه که ی

ته واو بیته .

۶ - وه نه مان و کۆتایی هاتن و لئ بوونه وه له ئەوه ی که دهستنوێژ ده خوازیت .

۷ - وه خو پاک و خاوینکردنه وه و تارات گرتن به ئاو یان به بهرد له پیش دهستنوێژگرتن .

۸ - وه پاک و خاوینی و حه لالیتی ئەو ئاوه ی که دهستنوێژی پی ده گیریت .

۹ - وه لابرندی ئەوه ی که ده بیته ریگر له گه یشتنی ئاوی دهستنوێژگرتن به پیست .

۱۰ - وه پۆیشتنه ناو کاتی نوێژه وه بۆ ئەو که سه ی که هه میشه بی دهستنوێژه .

* **وانه ی سیانزه یه م :** فهرزهکانی دهستنوێژ (فروض الوضوء) :

فهرزهکانی دهستنوێژ (۶) شه شن که ئەمانه ن :

۱ - شۆردنی روومه ت ، وه ئاوردانه ناو دم و لووتیش به شیکن لئ ی .

۲ - وه شۆردنی ههردوو دهست تاوه کو ههردوو ئانیشک (قورنیسک) .

۳ - وه دهست هینان به هه موو سهردا ، وه ههردوو گویش به شیکن له سه ر .

۴ - وه شۆردنی ههردوو پی له گه ل ههردوو قوله پی (قاپه رهقه ی پی) .

۵ - وه ریزبهندی (الترتیب) له نیوان هه موو پایه کاندای .

۶ - پیکه وه بوون و به دواى يه کتردا بوون (المُوَالَاة): (که بریتیی یه له شۆردنی ئەندامه کانی

دهستنویژ یه که به دواى يه که به بى ئەوهى ناوبریکی دريژ بکويته نيوه نديانه وه) .

وه سوننه ته شۆردنی روومهت و ههردوو دهست و ههردوو پى (۳) سى جار دووباره بکريته وه ،

وه به هه مان شيوهش ئاوپادانه ناو دهم و ئاوپادانه لووتيش ، وه ئەوهى که فهرزه له وه دا ته نها يه که

جاره ، به لام دهستهينان به سهر سهردا ئەوا سوننهت نى يه دووباره بکريته وه ههروه کو چۆن

فهرمووده سه حيه کان به لگن له سهر ئەوه .

* وانهى چوارده يه م : هه لوه شينه ره وه کانی دهستنویژ (مبطلات الوضوء) :

هه لوه شينه ره وه کانی دهستنویژ (۶) شهشن که ئەمانه ن :

۱ - ئەوهى که له ههردوو ريگای (پيش و پاشه وه) ديته دهره وه .

۲ - وه ئەو شته خراب و پيسه ي که له جهسته ديته دهره وه .

۳ - وه نه مانى ههست و هوش به خهولى که وتن يان جگه له وه .

۴ - وه دهست هينان به عوره تدا پيشه وه بيته يان پاشه وه به بى هه بوونى به ربهست .

۵ - وه خواردنى گوشتى وشتر .

۶ - وه پاشگه زبوونه وه و هه لگه پانه وه له ئيسلام ، خوا په ناى ئيمه و موسلمانانيش بدات له وه .

تبييني يه کى گرنګ :

شۆردنى مردوو : راست ئەوه يه که دهستنویژ هه لئاوه شينيتته وه ، ئەمهش وتهى زۆرينه ي زانايانه

له بهر نه بوونى به لگه له سهر ئەوه ، به لام ئەگه ره دهستى مردوو شۆره که بهر عوره تى مردوو وه که

کهوت به بى به ربهست ئەوا دهستنویژ گرتن پيوست دهبيت له سهرى .

وه پيوسته له سهرى کهوا دهستى بهر عوره تى مردوو وه که نه که ويته ئيلا به به ربهسته وه نه بيت

وه به هه مان شيوه دهست بهر که وتنى ئافره تيش دهستنویژ هه لئاوه شينيتته وه به ره هاى - جا چ

ئهو دهست بهر که وتنه به ئاره زوو وه بيت ياخود به بى ئاره زوو يه کسانه له پاسترينى دوو وتهى

زاناياندا - ئەگه ره هيج شتيكى لى نه يه ته دهره وه ، چونکه پيغه مبه ر (ﷺ) ماچى هه نديک له

خيژانه کانی کردوو و پاشان نويزى کردوو و دهستنویژيشى نه گرتوو ته وه .

وه فه رمائيشى خواى پاك و بى که موکورپى له ههردوو ئايه ته که ي (النساء والمائدة) دا : ﴿أَوْ

لَمَسَّمُ الْمَرْءُ الْمَرْءَ [النساء (٤٣) ، والمائدة : (٦)] ئەوا مەبەست پىئى جووتبونە لە پاسترىنى دوو وتەى زانايدا ، وە ئەو وەتەى (ابن عباس رضي الله عنهما) و كۆمەلەك لە زانايدا پيشين و پاشينه ، والله ولي التوفيق .

* وانەى پانزەيهەم : خۆرازانەنەو بە رەوشتە شەرعى يەكان بۆ هەموو موسلمانىك :

خۆرازانەنەو بە رەوشتە شەرعى يەكان بۆ هەموو موسلمانىك ، وە لەوانە :
 پاستگۆيى ، ئەمانەتپاريزى ، دەست و زمان و داوین پاکی ، شەرم کردن ، ئازايەتى ، بەخشندەيى ، وەفادارى ، خۆبەدوورگرتن و خۆپاکراگرتن لە هەموو ئەوانەى كە خوا حەرام و قەدەغەى کردوون ، وە چاکبوون لەگەڵ دراوسیدا ، وە هاوکاری کردن و یارمەتیدانى كەسانى خاوەن پیداوېستى يەكان بە پىئى توانا ، وە جگە لەوانەش لەو رەوشتانەى كە قورئان يان فەرموودە بەلگەن لەسەر شەرعىت بوونيان .

* وانەى شانزەيهەم : خووگرتن بە ئاداب و ئاكار و خووە ئىسلامى يەكان :

خووگرتن بە ئاداب و ئاكار و خووە ئىسلامى يەكان ، وە لەوانە :
 سەلام کردن ، رووخۆشى ، خواردن و خواردنەو بە دەستى راست ، وە ناوھينانى خوا بە وتنى (بِسْمِ اللَّهِ) لە سەرەتای دەست پىئى کردن و سوپاس و شوکر کردنىشى بە وتنى (الْحَمْدُ لِلَّهِ ...) لە کاتى لى بوونەو و کۆتايى پيهينانيدا ، وە سوپاس کردنى خوا بە وتنى (الْحَمْدُ لِلَّهِ) لە کاتى پزميندا ، وە دوعاکردن بۆ ئەو كەسەى كە دەپزميت ئەگەر سوپاسى خاوى کرد ، وە سەردانکردنى نەخۆش ، وە شوپىنكەوتنى جەنازە بۆ نوێژ لەسەرکردنى و ناشتنى ، وە ئاداب و ئاكارە شەرعى يەكانى کاتى پويشتنە ناو مزگەوت يان ناو مالەو وە لە کاتى پويشتنە دەرەو هەش لىيان ، وە لە کاتى سەفەريشدا ، وە لەگەڵ باوك و دايك و خزم و كەس و كار و دراوسى و گەرە و بچووكيشدا ، وە پيرۆزبايى کردن بە لە دايك بوونى مندال ، وە دوعاى بەرەكەت بەسەردارزان لە کاتى ژنهيان يان شوکردندا ، وە سەرەخۆشى لى کردن و دلنەوايى کردن لە کاتى کارەسات و ناھەموارى و موسيبەتدا ، وە جگە لەوانەش لە ئاكار و ئادابە ئىسلامى يەكان لە کاتى لەبەرکردن و دامالينى پۆشاك و لەپىئى کردنى پيالو .

* **وانه‌ی هه‌ژده‌یه‌م :** به‌ئاگابوون و به‌ئاگاهینانه‌وه له شيرك و جوړه‌کانی تاوانه‌کان :

به‌ئاگابوون و به‌ئاگاهینانه‌وه له شيرك و جوړه‌کانی تاوانه‌کان ، وه له‌وانه :

۱ - شهريك بۆ خوا دانان .

۲ - وه سيجر و جادوو كردن .

۳ - وه كوشتنی ئه‌و كه سه‌ی كه خوا كوشتنیی حه‌رام و قه‌ده‌غه كردوو ئیلا به حه‌ق نه‌بی‌ت .

۴ - وه خواردنی مالی یه‌تیم .

۵ - وه خواردنی ريبا و سوو .

۶ - وه پشت‌هه‌لكردن له‌به‌ره‌ی جه‌نگ له رۆژی پيش‌په‌وی كردندا .

۷ - وه تاوانباركردن و توهمه‌تباركردنی ئافره‌تانی داوین پاکی بی‌ئاگای ئیماندار به‌به‌دپه‌وشتی .

* وه له‌وانه : ئه‌زیت و ئه‌شكه‌جه‌دانی باوك و دايك ، وه پچراندنی

په‌یوه‌ندی خزمایه‌تی ، وه شایه‌تیدانی نارپه‌وا و نارپاست و بی‌بنه‌وا ، وه سویندنی درۆ ، وه ئه‌زیتدانی

درواسی ، وه زولم و سته‌م كردن له‌خه‌لك له : خوین و سامان و ناموسیاندان ، وه خواردنه‌وه‌ی شته

سه‌رخۆشكه‌ر و بی‌هۆشكه‌ره‌کان ، وه قومار كردن ، وه غه‌یبه‌ت كردن ، وه فاتوفیت كردن و

قسه‌هینان و قسه‌بردن ، وه جگه له‌وانه‌ش له‌وانه‌ی كه خوا یان پیغه‌مبه‌ره‌كه‌ی (ﷺ) نه‌هیان

لی‌كردوو .

* **وانه‌ی هه‌ژده‌یه‌م :** ناماده‌كردنی مردوو و نوێژ له‌سه‌ر كردن و ناشتی :

ئه‌وه‌یه وورده‌كاریه‌کانی :

* **ناماده‌كردنی مردوو :**

به‌كه‌م : شه‌رع ده‌خوازیت ئه‌و كه سه‌ی كه له حاله‌تی سه‌ره‌مه‌رگدایه ته‌لقین بكریت به (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)

[واته : به بیریدا به‌ئینریته‌وه و بخزیته سه‌ر زمانی] ئه‌مه‌ش له‌به‌ر فه‌رمایشتی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) :

((لَقِّنُوا مَوْتَكُمْ : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ))^(۱).

واته : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) به بیرى ئه‌وانه‌تان به‌ئینه‌وه كه له حاله‌تی سه‌ره‌مه‌رگدان و بیخه‌نه سه‌ر

(۱) رواه مسلم في صحيحه .

زمانیان و بهمه تهلقيان بكن .

وه مه بهست به (الموتى) له م فرموده يه دا : ئه وانن كه له

حاله تى سه ره مه رگدان كه ئه وانن وا نيشانه كانى مردنيان به سه ردا ده ركه وتوو .

دووهم : ئه گه ر دلنيا بوون له مردنى ئه وا هه ردوو چاوى داده خريت و هه ردوو چه ناكه ي توند

ده كريت و ده درينه يه كه له بهر هاتنى سوننه ت به مه .

سايه م : پيوست و واجبه مردوى موسلمان بشوردريت ، ئيلا مه گه ر شه هيدى جه ننگ بيت

چونكه ئه مه ناشوردريت ، وه نويژيشى له سه ر ناكريت ، به لكو هه ر له نيو جله كانى خويدا ده نيژريت

، چونكه پيغه مبه ر (ﷺ) كوژراوه كانى ئوحدى نه شوورد و نويژيشى له سه ر نه كردن .

چواره م : چوئيتى شووردنى مردوو :

عه وره تى داده پوشرىت و ئه نجا به رز ده كريت وه ، وه به نه رمى و له سه رخو سكى ده گوشريت ،

ئه نجا مردووشوره كه پارچه په رويه ك يان هاوشيوه ي ئه وه له ده ستى ده پيچيت و به وه پاك و

خاوينى ده كاته وه ، ئه نجا ده ستنويزى بۆ ده گريت وه كو ده ستنويزى نويژ ، ئه نجا سه ر و ريشى

ده شوريت به ئاو و سيدر يان به هاوشيوه ي سيدر ، ئه نجا لاي راستى ده شوريت ، ئه نجا لاي چه پى ،

ئه نجا بۆ جارى دووم و سايه م به و شيوه يه ده يشوريت ، له هه موو جاريكيشدا ده ست ده هينيت

به سه ر سكي دا ، وه ئه گه ر شتيكى لى وه ده رچوو ئه وا ده يشوريت و ئه و شوينه ش به لوكه يان به

هاوشيوه ي لوكه ده به ستيت ، وه ئه گه ر نه يگرته وه ئه وا به قورى گه رم يان به كه ره سه ته پزيشكى يه

نوئيه كانى وه كو له زگه و هاوشيوه كانى .

وه دووباره ده ستنويزى بۆ ده گريته وه ، وه ئه گه ر به سى جار شووردن خاوين نه بووه وه ئه وا

زياترى ده كات بۆ پينج يان هه وت جار ، ئه نجا به پوشاكيك وشكى ده كاته وه ، وه بۆن ده خاته نيو

بنبال و شوينه كانى سوچه بردنيه وه ، وه ئه گه ر هه مووى بوخوش بكات ئه وا باشه ، وه كفنه كانى

به بخور بوخوش ده كات ، وه ئه گه ر سميل و نينو كه كانى دريژبوون ئه وا لايان ده گريت ، وه ئه گه ر

وازيشى هينا لايان ئه وا هيجى تيدا نيه ، وه قزى شاننه ناكات و به رى ناتاشيت و خه ته نه ي ناكات

چونكه به لگه نه هاتوو له سه ر ئه وانن ، وه ئافره ت قزى ده كريت به سى په لك و له پشتى سه ريه وه

شوورده كريت وه .

پینجهم : کفن کردن مردوو :

باشتر وایه پیاو به سئ پۆشاکی سپی کفن بکریت که کراس و سهروینی تیدا نه بیئت ههروه کو
چۆن ئەمه کرا بۆ پیغه مبهەر (ﷺ) ، ده خریته ناویه وه و پیی ده پیچریتته وه ، وه ئەگەر کفنیش بکریت
به کراس و عورهت پۆش (ئیزار) و شاکفن ئەوا هیچی تیدا نییه .
وه ئافرهت له پینج پۆشاکدا کفن ده کریت : له کراسیك و سه روپۆشیك و عورهت پۆشیك و دوو
شاکفندا .

وه ئەوهی که واجب و پیویسته له حهقی هه موواندا ته نها یه که پۆشاکه که هه موو مردوو که
بپۆشیئت ، به لام ئەگەر مردوو که له ئیحرامدا بوو ئەوا به ئاو و سیدر ده شووردیئت ، وه کفن ده کریت
به عورهت پۆش (ئیزار) و شان و سک پۆشه که ی (ریدائیه که ی) دا یان به جگه له و دووانه ، وه سهرو
روومه تی دانا پۆشریئت و بۆنخۆش ناکریت چونکه له پۆژی قیامه تدا زیندوو ده کریتته وه و (لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ
لَبَّيْكَ ..) ده لیئت ، ههروه کو چۆن فهرمووده ی سه حیح به مه هاتوو له پیغه مبهری خواوه (ﷺ) ، وه
ئەگەر ئەو که سه ی وا له ئیحرامدا یه و مردوو ئافرهت بوو ئەوا کفن ده کریت وه کو جگه له و به لام
بۆنخۆش ناکریت و روومه تی به نیقاب و هه ردوو ده ستیشی به ده ستکیش دانا پۆشریئت به لکو روومه ت
و هه ردوو ده ستی ده پۆشریئت به ئەو کفنهی که تیییدا کفن کراوه ، به و شیوازه ی که له پیشه وه
روونمان کرده وه چۆن ئافرهت کفن ده کریت .

وه مندالی کور له نیو یه که تا سئ پۆشاکدا کفن ده کریت ، وه مندالی کچ له نیو کراسیك و دوو
شاکفندا کفن ده کریت .

شه شه م : شایسته ترین که س به شووردن و نویژ له سه ر کردن و ناشتنی مردوو ئەو که سه یه که
خۆی وه صییتی کردوو بۆی ئەنجام بدات ، پاشان باوک ئەنجا باپیره ، ئەنجا نزیکتر و نزیکتر له
پشته کانی له حهقی پیادا .

وه له پیشتترین که سیش بۆ شووردنی ئافرهت : ئەو که سه یه که خۆی وه صییتی کردوو بۆی
ئەنجام بدات ، پاشان دایک ئەنجا داپیره ، ئەنجا نزیکتر و نزیکتر له ئافرهته خزم و دۆسته کانی .
وه ژن و میرد ده توانن یه کیکیان ئەوی تریان بشوریت چونکه (أبو بکر الصديق ﷺ) خیزانه که ی
شووردی ، وه ههروه ها (علي ﷺ) خۆی (فاطمه) ی خیزانی (ﷺ) شوورد .

ههوتنه م : چۆنیتتی نوپژ کردنی مردوو :

چوار (اللَّهُ أَكْبَرُ) دهکات :

١ — له پاش یه که میان سورته تی فاتحه ده خوینیت ، وه ئه گهر له گهل ئه وه شدا سورته تیکری کورت یان ئایه تیک یان دوو ئایهت بخوینیت ئه و باشه ، له بهر ئه وه فرموده سه حیه ی که له وه باره یه وه له (ابن عباس) وه (ع) هاتوه .

٢ — پاشان (اللَّهُ أَكْبَرُ) ی دووهم دهکات و سه لاوات دهکات له سه ر پیغه مبه ر (ع) وه کو سه لاواتدانی ناو شایه تومان (ته حیات) .

٣ — پاشان (اللَّهُ أَكْبَرُ) ی سئیه م دهکات و ده لیت : ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا ، وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا ، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا ، وَذَكَرْنَا وَأُنْثَانَا ، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَيَّ الْإِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَيَّ الْإِيْمَانِ ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ ، وَعَافِهِ وَاعْفُ عَنْهُ ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ ، وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ ، وَاعْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالتَّلْجِ وَالْبَرَدِ ، وَنَقِّهِ مِنَ الذُّنُوبِ وَالْخَطَايَا كَمَا يُنْقَى الثُّوبُ الْأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ ، وَأَبْدَلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ ، وَأَعِدْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَمِنْ عَذَابِ النَّارِ ، وَأَفْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ ، وَنَوِّرْ لَهُ فِيهِ ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ)) .

٤ — پاشان (اللَّهُ أَكْبَرُ) ی چواره م دهکات و ئه نجا یه ک سه لام دهکاته وه به لای راستیدا .

وه سوننه ته له گهل هه موو (اللَّهُ أَكْبَرُ) ی کدا هه ردوو دهستی به رز بکاته وه .

وه ئه گهر مردوو هه که ئافره ت بوو ئه و ده وتریت : ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُمَا ...)) هتد ، وه ئه گهر

جه نازه کان دووان بوون ئه و ده وتریت : ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُمَا ...)) هتد ، وه به کو ئه گهر زیاتر بوون له

دووان و ده لیت : ((اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُمْ ...)) هتد .

وه ئه گهر مندال بوو ئه و له بری دعای داوی لیخوشبوون بوی ده وتریت : ((اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ فَرَطًا

وَذُخْرًا لِدَوْلِدِيهِ ، وَشَفِيْعًا مُجَابًا ، اللَّهُمَّ ثَقُلْ بِهِ مَوَازِيْنَهُمَا ، وَأَعْظِمْ بِهِ أَجْرَهُمَا ، وَأَلْحِقْهُ بِصَالِحِ سَلَفِ الْمُؤْمِنِينَ ، وَاجْعَلْهُ فِي كِفَالَةِ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ ، وَقِهِ بِرَحْمَتِكَ عَذَابَ الْجَحِيمِ)) .

* وه سوننه ته که وایمام له ئاستی سه ری پیاوه وه له ئاستی ناوه راستی ئافره ته وه بوه ستیت

، وه ئه گهر چه ند جه نازه یه ک کو بوونه وه ئه و جه نازه ی پیاو له پیشی ئیمامه وه ده بیت ، وه

ئافره تیش له پیشی قیبله وه ده بیت .

وه نه گهر مندالیان له گه لدا بوو نهوا مندالی کوپ پیش ده خریت به سهر ئافره تدا ، نهجا ئافره ت نهجا مندالی کچ ، وه ده بیته سهری مندالی کوپ له ئاست سهری پیاوه وه بیته ، وه ناوه راستی ئافره تیش له ئاست سهری پیاوه وه بیته ، وه به هه مان شیوه سهری مندالی کچ له ئاست سهری ئافره ته وه ده بیته ، وه ده بیته ناوه راستی مندالی کچیش له ئاست سهری پیاوه وه بیته ، وه نوێژگه ران هه موویان له پشتی ئیمامه وه ده بن ئیلا مه گه ر یه کیک له پشتی ئیمامه وه شوینی ده ستنه که ویت نهوا نه وه لای راستیه وه ده وه ستیت .

هه شته م : چۆنیتهی ناشتنی مردوو :

شه رعی وایه که قه بر قول بیته تا وه کو ئاست ناوه راستی پیاو ، وه نه لحه ده که به لای قیبله دا بکه نریت ، وه مردوو که به لای راستیدا بخریته ناو نه لحه ده که وه ، وه گرێکانی کفنه که بکرینه وه و ده رنه کرین به لکو وازیان لی بهینریت ، وه روومه تی ده رنه خریته چ مردوو که پیاو بیته یا خود ئافره ت یه کسانه ، نهجا خسته کان بخرینه سهری و قورپی لی بدریت بو نه وه ی جیگیر بیته و له خو ل بیپاریزیت ، وه نه گه ر به ئاسانی قورپ ده ستنه که وت نهوا به هه ر شتیکی تر جگه له قورپ وه کو پلته یان به رد یان ته خته که بیپاریزیت له خو ل ، پاشان خو لی به سه ردا ده کریته ، وه سوننه ته له کاتی ناشتنیدا بو تریت : ((بِسْمِ اللّٰهِ وَعَلَىٰ مِلَّةِ رَسُوْلِ اللّٰهِ)) ، وه قه بره که به نه نازه ی بستیک به رز ده کریته وه ، وه نه گه ر کرا ورده به ردی له سه ر دابنریت و ئاوپرین بکریت .

وه شه رعی یه بو نه وانهی که شوینی جه نازه که که وتوون لای قه بره که دا بوه ستن و دوعا بو مردوو که بکه ن چونکه پیغه مبه ر (ﷺ) نه گه ر له ناشتنی مردوو ببوا یه ته وه نهوا له سه ری پاده وه ستاو و ده یفه رموو : ((اسْتَغْفِرُوا لِأَخِيكُمْ وَسَلُّوا لَهُ التَّشِيْتِ فَإِنَّهُ الْآنَ يُسْأَلُ)) .

واته : داوای لیخو شبوون و دامه زان بکه ن بو برا که تان چونکه ئیستا پرسیا ری لی ده کریته .

نوویه م : وه شه رعی یه بو نه و که سه ی که نوێژی له سه ر نه کردوو له پاش ناشتنی نوێژی له سه ر بکات ، چونکه پیغه مبه ر (ﷺ) نه وه ی کردوو ، به مه رجیک نه وه له ماوه ی مانگیک یان که متردا بیته ، وه نه گه ر ماوه که له نه وه نده زیاتر بوو نهوا شه رعی نی یه نوێژ له سه ر قه بر بکریت ، چونکه له پیغه مبه ره وه (ﷺ) نه گوێزرا وه ته وه که وا له پاش تیپه رپوونی مانگیک له ناشتنی مردوو نوێژی له سه ر قه بر کرد بیته .

دهبهم : دروست نى يه بۆ خيزانى مردوو خواردن دروست بكن بۆ خه لك ، له بهر فه رمايشتى صه حابى گوره و پيزدار (جَرِيرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْبَحَلِيِّ رضي الله عنه) : ((كُنَّا نَعُدُّ الْاجْتِمَاعَ إِلَى أَهْلِ الْمَيْتِ وَصَنِيعَةَ الطَّعَامِ بَعْدَ دَفْنِهِ مِنَ النَّبَاحَةِ))^(۷).

واته : نيمه ي صه حابه كانى پينغه مبه ر (رضي الله عنه) كۆبوونه وه ي ده ورى خاوه ن مردوو و دروست كردنى خواردى پاش ناشتنيمان به شيوه ن ده ژمارد .

به لام دروست كردنى خواردن بۆ خيزانى مردوو كه يان بۆ ميوانه كانيان ئه وا هيچى تيدا نى يه ، وه شه رعى يه بۆ خزم و كه سه نزيك و دراوسيكانى مردوو كه خواردن دروست بكن بۆ خيزانه كه ي چونكه پينغه مبه ر (رضي الله عنه) كاتيك كه له شامه وه هه والى مردنى (جَعْفَرُ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رضي الله عنه) پيدرا فه رمانى كرد به كه س و كاره كه ي كه وا خواردن دروست بكن بۆ خيزانه كه ي (جَعْفَرُ) و فه رموى : ((إِنَّهُ أَتَاهُمْ مَا يَشْعَلُهُمْ)) واته : ئه وان كاريكيان به سه ردا هاتوو ه سه رقالى كردون .

وه هيچى تيدا نى يه كه وا خيزانى مردوو كه دراوسيكانى يان جگه له ئه وان ده عوه ت بكن بۆ خواردن له ئه و خوارده نى كه به ديارى بۆيان هيژراوه ، وه ئه وه ش كاتيكي سنوور بۆ ديارى كراوى نى يه ئه وه نده ي كه نيمه له شه ر بزانين .

يازدهبهم : دروست نى يه بۆ ئافره ت زياتر له سى رۆژ ته عزيزبارى بكات بۆ مردوو ته نها بۆ ميژده كه ي نه بيت ، ئه و كاته واجب و پيوسته له سه رى چوار مانگ و ده رۆژ ته عزيزبارى بۆ بكات ، ئيلا مه گه ر حمل و سكى هه بيت ئه وا ئه و كاته تاوه كو دانانى هه مله كه يه تى ، له بهر سه لميژراويى فه رموده ي صه حيح له پينغه مبه ره وه (رضي الله عنه) به وه .

به لام پياو ئه وا بۆى دروست نى يه ته عزيزبارى بكات بۆ هيچ كه سيك له خزم و كه س و كارى و جگه له ئه وانيش .

دوازدهبهم : شه رعى يه بۆ پياوان به يناوبه ين و ناوبه ناو سه ردانى گوڤستان بكن به مه به ستى دوعا كردن بۆيان و داواى په حم پي كردنيان و وه بير هاتنه وه ي مردن و پاش مردن له بهر فه رمايشتى پينغه مبه ر (رضي الله عنه) : ((زُورُوا الْقُبُورَ فَإِنَّهَا تُدَكِّرُكُمْ الْآخِرَةَ))^(۸).

^(۷) رواه الإمام أحمد بسند حسن .

^(۸) خرجه الإمام مسلم في صحيحه .

واته : سەردانی گۆرستان بکەن چونکه قیامت و دواپۆژتان وەبیردینیتەوه .

وہ پیغمبەر (ﷺ) صەحابەکانیی فێردەکرد کەوا ئەگەر سەردانی گۆرستانیان کرد بڵین :
 ((السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ ، وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لِلأَحْقُونَ ، نَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا
 وَلَكُمْ العَافِيَةَ ، يَرْحَمُ اللَّهُ المُسْتَقْدِمِينَ مِنَّا وَالمُسْتَأْخِرِينَ)) .

بەلام ئافرەتان بۆیان نییە سەردانی گۆرستان بکەن چونکه پیغمبەر (ﷺ) نەفرەت و لەعنەتی
 کردوووە لەو ئافرەتانەیی کە سەردانی گۆرستان دەکەن ، وە لەبەر ئەوەی مەترسی دەکریت بە
 هۆی ئەو سەردان کردنیانەوه بۆ گۆرستان تووشی فیتنە و کەم خۆراگرتن ببن ، هەرودەها
 دروستیش نییە بۆیان شوینی جەنازه بکەون بۆ گۆرستان چونکه پیغمبەر (ﷺ) پێگری لێکردوون
 لەوه ، بەلام نوێژکردن لەسەر مردوو لە نیو مزگەوتدا یان لە نیو نوێژگەدا (المُصَلَّى) ئەوا ئەمە
 شەریعیە بۆ پیاوان و ئافرەتانیش هەموویان .

ئەمە کۆتایی ئەوهیە کە توانرا کۆبکریتەوه .

وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى نَبِينَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَصَحْبِهِ

***

الإمام ابن باز في سطور^(١)

* هو الإمام الحبر المُجدِّد ، شيخ الإسلام ومُفتي الأنام ، العلامة الشيخ عبدالعزيز بن عبد الله بن باز رحمه الله .
 * ولد الشيخ في مدينة الرياض بتاريخ : (٢ / ١٢ / ١٣٣٠) هـ .
 * كان الشيخ ابن باز إماماً ربانياً حيثُ كان عالماً عاملاً بعلمه ومُعلماً لغيره وداعياً إلى الله على بصيرة ، وكان له حظ وافر من وصفي "الرباني والإمام" المذكورين في قوله تعالى : ﴿ وَلَئِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ [آل عمران] ، وقوله تعالى : ﴿ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً مُهْتَدٍ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴾ [السجدة] .

* وكان الشيخ ابن باز رحمه الله "رَجُلَ عَامَّةٍ" وهذه منقبة عند أئمة السلف الصالح كما جاء في كتب التراجم والتاريخ ، وكان "أُمَّةً فِي رَجُلٍ" :

وَالنَّاسُ أَلْفٌ مِنْهُمْ كَوَاحِدٍ   وَوَاحِدٌ كَالْأَلْفِ إِنْ أَمْرٌ عَنَّا

* توفي الشيخ بتاريخ (٢٧ / ١ / ١٤٢٠) هـ رحمه الله رحمةً واسعة وأدخله الفردوس الأعلى .

* كان وفاة الشيخ ابن باز رحمه الله حسارة كبيرة للعالم أجمع ومصيبة عظيمة على المسلمين عموماً ، وبوفاة الشيخ تبين للناس مصداق قول بعض أهل العلم قديماً عندما قالوا : (موت العالم موت العالم) .

* من دُررِ كَلامِ الشَّيخِ ابْنِ بَازِ رَحِمَهُ اللهُ :

قال الشيخ ابن باز رحمه الله : (مَنْ نَذَرَ نَفْسَهُ لِخِدْمَةِ دِينِهِ عَاشَ مُتَعَبًا ، وَلَكِنْ سَعِيَ كَبِيرًا ، وَسَيَمُوتُ كَبِيرًا ، وَسَيُيَعْتُ كَبِيرًا ، وَالْحَيَاةُ فِي سَبِيلِ اللهِ أَصْعَبُ مِنَ الْمَوْتِ فِي سَبِيلِ اللهِ) .

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَفَّقَنِي لِتَرْجَمَةِ

هَذِهِ الرَّسَالَةِ الصَّغِيرَةِ الْحَجْمِ الْعَظِيمَةِ النَّفْعِ وَالْفَائِدَةِ

(لَقَدْ بَدَأْتُ بِتَرْجَمَتِهَا وَانْتَهَيْتُ مِنْهَا فِي مَكَّةِ الْمُكْرَمَةِ

بِدَاخِلِ جَامِعِ الشَّيْخِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ بَازٍ رَحِمَهُ اللهُ

أَثْنَاءَ مَوْسِمِ حَجِّ عَامِ ١٤٣٣ مِنْ الْهَجْرَةِ النَّبَوِيَّةِ)

(١) اقرأ : (الشيخ عبدالعزيز ابن باز .. نموذج من الرعيل الأول) للشيخ عبدالمحسن العباد حفظه الله .

و (الإمام ابن باز .. دروس ومواقف وعبر) للشيخ عبدالعزيز السدحان حفظه الله .

مَكَّة الْمُكْرَمَة / الْعَزِيزِيَّة / جَامِعِ الشَّيْخِ عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ بَازٍ رَحِمَهُ اللَّهُ

بَعْدَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ / ٢٢ / ذُو الْحِجَّةِ / ١٤٣٣ هـ

اللَّهُمَّ ارْزُقْنِي الْإِثْيَانَ إِلَى الْحَجِّ وَالْعُمْرَةِ مَرَّاتٍ عَدِيدَةٍ

وَارْزُقْنِي الْإِقَامَةَ فِي مَكَّةِ الْمُكْرَمَةِ وَالْمَدِينَةِ النَّبَوِيَّةِ

— قُولُوا : آمِينَ —

أبو فردوس الكردي العراقي

مالپهري بههشت

www.ba8.org